

Gastelse Kaarten bevatten schat aan informatie

Bron: BN de Stem, door Henk den Ridder

Philip van Dueren den Hollander noemt de Gastelse Kaart 'het geboortekaartje van West-Brabant'. Door ze breed te verspreiden hoopt hij op meer waardering voor ons landschap. Waterpoort helpt hem daarbij.

Zijn hogere doel is helder. De West-Brabander moet weten waar het huidige landschap vandaan komt. Waarom ligt daar een dijk, waarom kronkelt de weg zo en waarom loopt de Roode Vaart zoals ie loopt. "Als mensen beseffen hoe bijzonder ons gebied is geologisch gezien, gaan ze het veel meer waarderen en zullen ze er zorgvuldiger mee omgaan," zegt Philip van Dueren den Hollander uit Willemstad.

De zogeheten Gastelse Kaart uit de zestiende eeuw kan hem ondersteunen. En het project Waterpoort helpt hem bij de zoektocht.

"Ooit ben ik de reiswereld ingerold. In de bergen van Colorado in de Verenigde Staten realiseerde ik me uit wat voor bijzonder landschap wij komen," zegt van Dueren den Hollander (62). "Het bijzondere is het platte," zegt de Willemstadter. "Je kunt overal de hemelkoepel zien. En overal lijnen. Van dijken, van bomen, van wegen". Steeds meer raakte hij in de ban van het ontstaan van West-Brabant en oude landkaarten. Een uit 1565 en tweede uit 1590. In die 25 jaar voltrok zich een revolutie bij de landinrichting. Op de eerste kaart is West-Brabant te zien vol krekten die diep landinwaarts snijden en aan eb en vloed onderhevig waren.

Wilde Westen

De tweede Gastelse kaart, uit 1590 dus, toont een heel ander landschap. De gorzen zijn nu polders, opgedeeld in strak afgebakende percelen van landerijen. Het natte, wilde westen van Brabant bestaat niet meer. De kaarten zijn vervaardigd door Jan Symonszoon Indervelde uit Oud Gastel. Bij zijn werk werd hij geassisteerd door zijn Bredase collega Cornelis Pieterszoon. De opdracht kregen ze van de in Brussel zetelende Raad van Brabant, het regeringsorgaan van de toenmalige Nederlanden. In die tijd waren landkaarten meer prenten, ze werden niet op schaal getekend. Het waren mooie dingen, maar je had er niks aan", weet Philip van Duren Hollander. Indervelde en Pieterszoon waren een stap verder en werkten met behulp van driehoeksmeting. Dat leverde kaarten op die veel nauwkeuriger en correcter waren. Bovendien werd alles op schaal getekend. De raad van Brabant moest recht spreken want een paar grootgrondbezitters in het gebied hadden geduvel over grenzen. Het waren Jan IV van Glymes, de markies van Bergen op Zoom en de abt van het klooster Sint Bernaars uit Hemiksem aan de Schelde, bij Antwerpen.

Philip: "In de bergen van Colorado realiseerde ik me uit wat voor bijzonder landschap wij komen."

Met de kaart van Indervelde in handen wist de Raad van Brabant de heren ertoe bewegen hun geschil bij te leggen. Ze kregen allebei een exemplaar van de kaart. De kaart van de abt overleefde alle woelige tijden en kwam in 1931 tevoorschijn in het klooster van Bornem, de voortzetting van het klooster van Sint Bernaars.

Op de Kast

"Daar lag ie ergens opgerold op een kast", aldus Willem van den Ham, gepensioneerd archivaris van het stadsarchief van Bergen op Zoom, in een artikel in BN de Stem in 2003. Dat jaar is de kaart gefotografeerd. Helaas zijn deze originele foto's door onbekende redenen verloren gegaan. Op dit moment wordt met het klooster onderhandeld over de overdracht van de uiterst broze kaart.

De tweede kaart tekende Indervelde 25 jaar later toen hij werkeloos thuis zat. Hij woonde toen in Dordrecht. Op eigen initiatief pakte hij zijn landmetersspullen en maakte een update van de kaart uit 1565.

Van Dueren den Hollander wil de Gastelse Kaart onder een breed publiek verspreiden. Het project Waterpoort ondersteunt hem. En via Waterpoort is ook de belangstelling van de provincie Brabant en het waterschap Brabantse Delta gewekt.

"Dankzij waterpoort zijn veel deuren opengegaan. Ook die van de provincie en het waterschap," heeft van Duren Hollander ervaren. "Het waterschap wil de kaarten in kasteel Bouvigne ophangen en wij in Willemstad, in het Mauritshuis. En we willen ze op internet publiceren."